№ 174 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

21-טער יאָהרגאַנג | 26 lipca 1928 r. | דאָנערשטאָג, ט׳ מנחם אב תרפ״ח | רעדאַקציע און אדמינסטראַציע: מיסקאָלסקע 18, טעלעפאָן: אין לאָדזש: 148, אין וואַרשע: 7

אין טאָג פון נאַציאָנאַלען טרויער

ירושלים.

— פון —

מאַרים ראָזענפעלד:

א, נחמן, איך קען אין פרעמדע לענדער
ניט בעשלען געהן א הייס מיט שאנד,—
נאָך בינדען אַלטע ליבעס-בענדער
מיך מעסט צו מיין געליבטעס לאנד.

נאָך הערען פול די מידע אויגען
וואָס איך דערסאָהן מיך אָן אמאָל,
וואָס איך האָב זיסע רוה געזויגען
און נישט געהערט דעם טרבבער׳ס קול.

וואָס איך האָב נישט געקענט דעם האמער
און האָב דעם פלעגל נישט געפיהלט
וואָס איך האָב בײַ דעם ירדן׳ס וואסער
געשטיפט, געזונגען און געשפילט.

וואָס איך האָב מיינע שאָף געפיטערט,
און נעבען מיר האָט זיס און פרום
אין האַסער ליבע שטיל געציטערט
ירושלים׳ס שעהנסטע בלום.

נאָך ווערט די ברוסט מיר פול מיט טרוידן,
וואָס איך געדענק די אַלטע צײַט,—
מיר דאַכט, איך הער די שופר רויזען
צו מיר פון וואָהר הייס.

מיר דאַכט איך הער בעקאַנטע שטימען
מיך רופען „קום אהיים צוריק!״
און שיף אין הארץ סאַגט אָן צו גליהען
א האָפנונג אויף א נײַעם גליק.

מיר דאַכט, איך זעה דעם כרמל ווידער, —
דעם שרון גרינען פון דעם טאָ
עס שמעקט די לופט, עס קלינגען לידער,—
עס קומט צוריק מיין ערשטער מאַי...

מיר דאַכט.., און כל זמן מיר הייס דאַכטען,
העל איך נישט אויסשטעלען מיין האַנד
צו די, וואָס קענען מיך נישט אַכטען,
צון בעטען זיי אהיים מיט שאנד.

א, נחמן, איך קען אין פרעמדע לענדער
נישט אויפגעהן זוכען א בעשאנד,
נאָך בינדען אַלטע ליבעס-בענדער
מיך מעסט צו מיין געליבטעס לאנד.

ירמיהו׳ס לאנד

— תשעה באב!

פון דער פנים פון דורות שטענדיג אויף דער טרויער און לעמד אך ווי מנעקל: מערדינער אויפגער אויפן האַרץ פון פאָלק.

שוין אַלטערהן הונדערטער „תשעה באב׳ס״ רוהט די טרויער, די יראה־שרעק פון אַלע עפען וועלט צום אר־מוראל, צום לאנד פון ווסטן פעלזען און אויפגעגעבער האפנונג און נאָך אין זי פון אויג נישט אפגעווישט.

די טרויער פון תשעה באב!

ווי דער שפעס־ענען רינען זיי און גורען מיר אין פערהערטע־ווענטער ארץ ישראל׳דיגער ערד, ווייטען דורך אנדערע פגרעסבעגעס און אין דער חלוץ קומט מיט דער ווענ אין הער און ברען און ווערען, שפאלט אָר די ערד, די פון דורות פערשטערטע פעלזען־ערד, וואס די טרעהרען פון פאָלק האבען זי ווייך געמאַלט פאַר׳ן חלוץ וועגען, אנהיב צו לעבן, אנהיב צו תפלה...

תשעה באב!

עס שלעפּנען זיך אַ לאַנגע קומט נאָך פון נאַכט, באַר פון צרות און בלוט און די קומט פערבונדען און די קומט פער־

קנופּט דעם אַלטען חוט, וואָס אַ געלעבן פערשטער פילט אָר אַז די וועל זיי אַ שאַר־פער ווען אין מ׳שיסט אויף דעם נמיט, און פרעגט און רעכנט די פערצווייפלטע וואָנד, דעם פערשטאָנען וועגן אַז פון עס צו דגערט אויף דעם סוף: די ערד, די ערד, זי זאָל ווערען אַ מאַטע אונ׳ זון!

אַ, מאַנ פון טרויער, ירמיהו׳ס לאַנד, וואָס לעבט ווי אויפגעד זיך אויף האַרץ פון פאָלק, וואָס זאָל דיין ווערט דען אַרערש זיין, ווי דער ווערט פון נאָלט, וואָס נאָך אויהם קומט דער מאַנ?..

ביים אַלטען פעלזן, בײַ דער מערב־וואַנד, שטעהט אַ פאָלק און ווענט, און לעבט אויס זיין נאָלט, די וואָנד זי שווענט, גרוי און פרוב און אויהר־קנאַל־פליק עס שווענט די וואָנד, נאָר פון ווי־מען דער ווערט זיך געקנאַפּט דער שאַל און די טרויער פערשט און עכפערס דורך די ווינ.

— די ערד, די ערד, זי דאַרף די טרויער דער חלוץ האַרף אויאר מעהר. אַ תשעה באב, אַ תשעה באב, וואָס אין אַ נאָלט דען, אויף ס׳קומט דער מאַנ?...

פ. א.

קינות און נחמות

פון ג. פראַשקער.

נישט דאָס איז דער חיסרון־אומגליק, וואָס מיר האָבען סאַר קרוב צוויי טויזענד יאָהר פערלוירען אונזער פאַטערלאַנד און זענען געוואָרען אַ עם מסוגר ומפורר. די שרעקליכע טראַגעדיע איז דאָס, וואָס אַ גרויסער טייל פון אונזער פאָלק פיהלט נישט מעהר דעם מאַנגעל פון אַ איינ־גענער היים און האָט געשלאָסען שלום מיט׳ן גלות.

נישט דער פערלוסט פון אונזער אַמע־ליגער זעלבסשטענדיגקייט איז אַזוי שטאַרקהאַפט, נאָר די איגערע קנעכט־שאַפט און אַפאַטיע, אין וועלכער מ׳איז משוקע אַ היבשער טייל פון אונזער כלל. די גאַנצע אַלע קאַטאַסטראָפע, וועלכע מיר בעוועגען הייגע, איז נישט גרעסער פון דעם חורבן פון אַ פאָלק, וואָס מער־שטעהט נישט און זעהט נישט דעם מע־ראַלישען חוטס, אין וועלכען ער איז פערזונקען, און האָט רעאַגירט אַזוי שוואַך אויף דעם שופרו של התחית, אויף דעם מעכטיגען רוף פון זעלבסס־בעפרייונג: פון אַ פאָלק, וואָס וויל נישט אָנגעגעבען זיין בליק פון די מצרי׳ש פלייש־טעפּס, כדי צו קוקען אויף די זון, וועלכע געהט אויף אין מזרח.

צי זעלען מיר אָבער קלאָגען און ווינען אָהן אַ סוף? צי איז אונזער לאָגע שוין נאָכאַמאָל אַזוי פערצווייפעלט, אַז עס בלעבט אונז נאָר פערצווייפלען אונבע־האַלפען די בכיה לדורותז צי זעלען מיר יוצא זיין נאָר מיט קלאָגען אויף אונ־זער הערליכע פערגאַנגענהייט, די דערמיט צו בערוהיגען אונזער פערמע־עערט פאָלקס־געוויסען?

ניין! טויזענד מאָל: ניין!

„פגעי קולך מבכי וטיניך מדמעה!״ גענוג געוויינט, גענוג געטרויערט. מיט אונזער צוויטויזענד־יאָהריגען טרויער האָבען מיר בעוויזען דער העלם און דער געשיכטע ווי טייער און אונפער־געפליך עס איז פאַר אונז אונזער ארץ־ישראל. דער ים הדמעות איז אַ בעוויז, אַז מיר האָבען אויף ציון קייגטאָל נישט מוחר געהען.

לאָמיר אַראָפּשאַקלען פון זיך דעם געדיכטען שטויב פון אונזערע לאַנגע גלות־וואַנדערונגען. לאָמיר זיך אויסווי־שען די טרעהרען פון די אויגען, כדי צו קאָנען זעהן די העלשטראַלענדע זון, וועלכע געהט אויף אין מזרח. לאָמיר אַלע צוטרעטען צום אויפבוי פון אונזער אַלט־נייער היים.

לויט אַ מסורה, דורך דער יאָהרצייט פון אונזער חורבן האָבען מערהענדעלט חזרען „מאבל ליום־טוב״ פון אַ פאָלקס־טרויער אין אַ נאַציאָנאַלען יום־טוב, פון אונז אַלען הענגט עס אָפּ מקרב צו זען דעם דאָזיגען פאָלקס־יום־טוב.

„בכיה לדורות״

(נעדאָנקען צו אונזער נאַציאָנאַלען טרויער־טאָג— תשעה באב)

„בלילה תבכה בכיון״..
(פון די קינות)

קיין שום קאַטאַסטראָפע הוסטאָריקער, קיין שום אַלטערטומלעכער לראַנזיק־שרע־בער האָט נישט בעוויזען אַזוי לעבהאַפט, אַזוי פלאַמענדיג צו שטערען די פאַרגע־שיכטע פון אַמאָטיע נאַציאָנאַלען אונגלוק — דאָס ערשטערונג בילד פון חורבן ירושלים; קיין שום נאַטאַ־נעטשטער מישדר האָט נישט אַנטפּלעקט מיטער און ערטרוטענדער די טראַגישע ערהע־בענהייט און די שיידערלעכע גרויסקייט פון אַט דער אין דער חלש־נישלעכע אונגצונ פאַרשטאָרבענער קאַטאַסטראָפע— דער אונטערגאַנג פון דער יהודישער פאָ־לוטישער זעלבסבעשטענדיגקייט. — ווי עס האָט עס דערצילט אונזער ירמיהו הנביא אין זיין „מגלת איכה״, אַט אין די פונף קאַפּיטעלער קלאַגעליד־שיר־הגעס, אַלס העברעאיש קלאַגעליד (עלעגיע!)

אמת, שיין טוט אַ ציטיש צורות, בעת דאָס יידענטאַם איז נאָך געווען אַ גאַנצע פאָלקס־יודישע אונדהייט, בעת די פאַרגאַנגע פעלקער (אשור, בבל און מצרים), עווי־שען וועלכע דאָס מלכות יהודה און גע־חען אַרייגנגעלאָט ווי אַ קלין, האָבען זיך נאָך נעשלאָסען טוט זיין פאָלקס־יודישע שטעלונג און רעספּעקטירט די אונער־שראָקענקייט און העלדישקייט פון אַ

יודישע נבורים, — שיין דעמאָלט האָבען אונזערע נביאים־הוסטאָרעס מבהינים: די פון רוח הקודש דורכגעדרונגען מיט אַן ווונדערלי־כער נבואה, בעטראַכטענדיג די בלוט זיך בעשטענדיג מיטמאַכען פון נאַ־גרעגע און יודישען פאָלקס־פאַרבאַנדיזם; די נישט אויפהערענדיג רעבעגען און סלחות אַוועקשען די דינאַסטיעס, די פון לויטישע אונטערגאַנג צוויישען די אַזך גע־שעהנטיגע בעקעמפערע פאַרשוינען, — פאַראויסגעזעהן די סאַנבעהיגקייטען און דעם טרויערנען אויסזעהן, וועלכען דאָס לאַנד און פאָלק האָבען צו ערוואַרטען, אויב עס וועט בעצייטען זיך נישט בע־קעהרען, זיך נישט אָפּזאָלען פון די אויפרעכטע קוואַה און שנאת חנם און נישט פערלאָזען דעם גלוטשיגען וועג. וואָס מיהרט לאַנגזאַם אבער סאַכערדיג אָפּגרעב!

קיינער נישט פון די „אנשי הרוח״ אין אַבער נישט אויפגעשטאַנען אַזוי שאַרף אַז אַזוי אונדערגעגליך קעגען די מעשים תועבות פון די יודישע מאַלכי־חאַבערס און זייער שעלעכע מעטהאָדען זיי דאָס האָבען געטאָן פון אַזי־ערע גוטסמיגע פרעסער — ירמיהו הנביא!

ווי אַ אמת׳ער פאָלקס־פרעדיגער, זיי אַ פון דער גאַטער אַלזאָ געשאַפענער מע־סען־ערשער, עכטוטיקעלס ירמיהו אַ פרוו־מע און אַנבעשרעקענדיגע אַמציע פגער די פאַלטוטשע פערשטאָרבענע פון יגרשען פאָלק אין גאַר מערער פגער די „גבראי חשקר״, וועלכע פלעגען פון אַזיין פון פערבלאָנדען דאָס פאָלק דורך פאַלשע נביאות און אַנגערשרעגלען, פון דער אַר־דערער זיים תעהען דאָס פאָלק געגען דעם לאַנד ערך פרעמדען, שטאַרקערען און אין „הפסיד כלתכה״ אַזהן אַ שיער מעהר אַדאַהרעגעם שתא!

ירמיהו הנביא האָט זיך פאַר קיין זאַך און פאַר קיינעם נאַט אַפּגעשראָקען; קיין ארט און קיין שטעל און פאַר אַזהם נאַט געשוויגען קיין אַזהנלעכ, אויף יעדען אָפּגעט לעבען פלאַץ, אויף יעדען עם האָט ער גערעדט צום פאָלק, עס געכאַס׳ט און אויפגעפאָרדערט צו אַ פרידלעכן פאָלקס־לעבען אויף אַזיין פון אַלזאָ לאַנד, אַזיין אַזיין אַזיין

קריזיס אין דער ציוניסטישער וועלט-עקזעקוטיווע

די עקזעקוטיווע געגען דער מעהרהייט-רעזאָלוציע פון פּאָליטישען קאָמיטעט ביים אַקציאָנס-קאָמיטעט.

ווייטערדיגע דעבאַטען איבער דער אַרבייט אין ארץ-ישראל.

בערלין, 25 יולי (י.פ.) די פּאָליטישע קאָמיסיע ביים אַקציאָנס-קאָמיטעט האָט בעשלאָסען אָפּצוהאַלטן אַ נאַכט-זיצונג פון דינסטאָג אויף מיטוואָך, כדי אויסצוארבייטן אַ רעזאָלוציע וועגן דער יודישער פראַגע, וועלכע זאָל אָנגענומען ווערען דורך אַ גרויסער מעהרהייט. די אָפּשטימונג איבער דער רעזאָלוציע זאָל פאָרקומען מיטוואָך.

די אָלגעמיינע שטימונג אין וואַנגער נעשאַנט, ווי אין די פריהערדיגע שעה, ז'האָבען, אַז ס'וועט געלינגען צו דערגרייכען אַ פערשענדיגונג.

בערלין, 25 יולי (י"א) אויף דער דינסטאָגדיגער פאַרמיטאָג-זיצונג פון דער פּאָליטישער קאָמיסיע איז מיט 10 געגען 8 שטימען אָנגענומען געוואָרען דער פאָרשלאָג פון דער רעזאָלוציע, וועלכע האָט געזאָגט, אַז דער רעזאָלוציע פון דער עקספּערטן-קאָמיסיע איז מיט דער אויסצוארבייטן אַ רעזאָלוציע וועגן דער יודישער פראַגע, וועלכע זאָל אָנגענומען ווערען דורך אַ גרויסער מעהרהייט. די אָפּשטימונג איבער דער רעזאָלוציע זאָל פאָרקומען מיטוואָך.

די אַלגעמיינע שטימונג אין וואַנגער נעשאַנט, ווי אין די פריהערדיגע שעה, ז'האָבען, אַז ס'וועט געלינגען צו דערגרייכען אַ פערשענדיגונג.

בערלין, 25 יולי (י"א) אויף דער דינסטאָגדיגער פאַרמיטאָג-זיצונג פון דער פּאָליטישער קאָמיסיע איז מיט 10 געגען 8 שטימען אָנגענומען געוואָרען דער פאָרשלאָג פון דער רעזאָלוציע, וועלכע האָט געזאָגט, אַז דער עקספּערטן-קאָמיסיע איז מיט דער אויסצוארבייטן אַ רעזאָלוציע וועגן דער יודישער פראַגע, אַז דער ריפּט פון דער אָנגען-קאָמיסיע.

מיט אַ מעהרהייט שטימען זענען אָנגענומען געוואָרען 4 פונקטן פון דער רעזאָלוציע, ווי אויך אַ פונעמער, וועלכער גיט די פרעהייט פון שאַפען אַ אַנדערע לויט'ן קבוצה-פּיסטעט.

די עקזעקוטיווע - מיטגלידער האָבען נישט איינגעשטימט מיט'ן אינהאַלט פון דער רעזאָלוציע. הויפּטזעכליך צוליב איהר אולטימאַטיווען כאַראַקטער. די עקזעקוטיווע האָט געמאָרערט, אַז די רעזאָלוציע גיט רעדאַגירט ווערען אין אַרום פון אַ וואָכע. צוליב דער געשעענער זאַך-לאַגע האָט אָנגעהויבען צו הערשען אַ פרעמדער עקזעקוטיווע-קריזיס. די פּאָליטישע קאָמיסיע האָט דאַן אָפּגעהאַלטען אַ צווייטע זיצונג וועגן דער שעלונג צו דער עקזעקוטיווע, וועלכע פאָרדערט אָפּצושאַפען דעם בעשלוס פון קאָנגרעס בנוגע שאַפען אויף דרום יאָהר אַ פּראָטעקטאָראַט פון דער יודישער אָגענטור. די פאָרדערונג פון דער עקזעקוטיווע איז אָפּגעהאַרפּען געוואָרען.

דער קריזיס דויערט הייסער.

בערלין, (י"א) אויף דער הייגער נאַכמיטאָגדיגער פּלענאַר-זיצונג פון גרויסען אַקציאָנס-קאָמיטעט איז מען נישט צופרידען צו דער אָפּשטימונג איבער דער רעזאָלוציע, ווייל עס קומען נאָך פאַר אונטערהאַנדלונגען פון דער פּאָליטישער קאָמיסיע מיט דער עקזעקוטיווע.

צוליב דעם איז מען צופרידען צו דער ווייטערדיגער דעבאַטע איבער'ן ארץ-ישראל-צורושע.

ד"ר מאַרטאַקאָווער (לאָדז) פאָדערט אַ מעהר קאָנסאָלידירטע אַרבעט, דאָס אָפּשטעלען פון דער עליה האָט ברעכען אַ אַנדער אַרבעט אין דער ציוניסטישער בעוועגונג.

מאיר גראָסמאַן (רעוויזיאָניסט) קריטיקירט זעהר שאַרף דעם בודזשעט. ער פרעגט, פאַראַט מען מאָדערנע נישט פון דער מאַנדאַטען-מאַכט, אויסנעמען דעם רעזערוו-פאָנדס פאַר דער יודישער קאָלאָניזאַציע. ער הייבט אויך אָן אויף דער געפאַהר מצד דעם יודיש-אַראַבישען קאָמיטעט „ברית שלום", וועלכער שטעלט אַרויס אַ פאָדערונג פון אַ פאַלעסטינער פאַרלאַמענט. ער האָט אויך טענות צו דער עקזעקוטיווע, פאַר דאָס זי האָט נאַרנ'שט געטאָן, אַז עס זאָלען ווערען אָנגענומען יודען אין גרענעץ-קאָרפּוס.

ד"ר הענריקס פראָטעסט אַרויס מיט אַ רעדע, אין וועלכער ער פאַרטיידיגט די עקזעקוטיווע. ער זאָגט, אַז די עקזעקוטיווע האָט מסכים געווען די הבטחות, וואָס זי האָט געגעבען לגבי דעם מאַנדאַט.

מיט שאַרפע רעדעס געגען דער עקזעקוטיווע פאַרטיידיגט אַרויס שפּרעכער, וועלכער שפּרעכט פאַר אַ אַנדערע פון אַ פאַלעסטינער פאַרלאַמענט. ער האָט אויך אַ פאָדערונג צו דער עקזעקוטיווע, פאַר דאָס זי האָט נאַרנ'שט געטאָן וועגן אין גרענעץ-קאָרפּוס.

ד"ר הענריקס פראָטעסט אַרויס מיט אַ רעדע, אין וועלכער ער פאַרטיידיגט די עקזעקוטיווע. ער זאָגט, אַז די עקזעקוטיווע האָט מסכים געווען די הבטחות, וואָס זי האָט געגעבען לגבי דעם מאַנדאַט.

מיט שאַרפע רעדעס געגען דער עקזעקוטיווע אַרויס שפּרעכער, וועלכער שפּרעכט פאַר אַ אַנדערע פון אַ פאַלעסטינער פאַרלאַמענט. ער האָט אויך אַ פאָדערונג צו דער עקזעקוטיווע, פאַר דאָס זי האָט נאַרנ'שט געטאָן וועגן אין גרענעץ-קאָרפּוס.

ד"ר מאַגנעס האָט גישט אָנגענומען קיין שום שטעלונג צו דער פראַגע וועגן אַ פאַלעסטינער פאַרלאַמענט. דער קאָמיטעט איז גוישיג כדי צו פאָרשען די יודיש-אַראַבישע פרעגדשאַפט אין לאַנד, צו לעזען האָט גענומען דאָס ווערק הערי סאַקער, וועלכער ערקלערט, אַז באַלד בי זען אָנקומען קיין ארץ-ישראל האָט מען געגען איהם אָנגעהויבען צו דעמאָנסטרירען, הגם מ'האָט זיך נאָך נישט געהאַט בעקענט מיט זיינע מלענער.

הערי סאַקער לויבט די אַרבעטער פאַר זייער שטאַרקער אָרגאַניזאַציע, וועלכע האָט זעהר פיעל מיטגעהאָלפען צו לינדערען די גוים פון דער אַרבעטס-לאָזיגקייט. ער פאַרשטעהט אָבער נישט פאַר וואָס די אַרבעטער דאַרפען זעהען צו בעקומען אַ מעהרהייט און אַלען איבערנעהמען די מאַכט. הגם דער עדות צום רעזערוו-פאָנדען פאַר יודישער קאָלאָניזאַציע, זאָגט הערי סאַקער, אַז דאָס גאַנדען דאָרף אַרויסקומען אין לאַנד.

די אָפּאָזיציע מאַכט שטאַרקערהייט זי וויל איבערנעהמען די מאַכט, האָט זיך דאָס מחוש ווענדעט אָן זיך צו די היהרער פון דער אָפּאָזיציע—און נעמט איבער די לעזונג.

די נאָכגענומענע אַלענער-ווענדונג, מאָרגען, דאָנערשטאָג ב נאַכט.

—o—

פּוילישע מאַנעוורעס ביי דער ליטווישער גרעניץ

וועלען נישט פאַרקומען.

וואַרשע (טעלעפאָנישע) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער לאַטווישער נאָטע צו דער פעלסער-ליטע, און וועלכער עס ווערט פּראָטעסטירט געגען די פּוילישע מאַנעוורעס פון דער ליטווישער גרענעץ, ווערט אָפיציעל ערקלערט, אַז קיין שום מאַנעוורעס פון דער ליטווישער גרענעץ וועלען נישט פאָרקומען.

מאַנעוורעס פון דער ליטווישער גרענעץ וועלען נישט פאָרקומען.

דער ביאַליסטאָקער משומד לייבעלע וויגאָדזקי

וויל צוריק ווערען אַ יוד

וואַרשע (טעלעפאָנישע) דער בעל מאַוסער ביאַלסטאָקער משומד לייבעלע וויגאָדזקי איז געלעזען געוואָרען פון וואַרשע און מיט פרעגען אין דער אויגען האָט ער געבעטען אַן ראַביאַנאַ.

דער בעל מאַוסער ביאַלסטאָקער משומד לייבעלע וויגאָדזקי איז געלעזען געוואָרען פון וואַרשע און מיט פרעגען אין דער אויגען האָט ער געבעטען אַן ראַביאַנאַ.

אַ נייער ראָש פון דער סלאָבאָדקער ישיבה

קאָנאָטאָפּ (י.פ.א.) אַלס מאַלא-מקומו פון ראָש פון דער בעקאַנטער סלאָבאָדקער ישיבה תגאון משה מרדכי עפשטיין, וועלכער איז זעט אַ צייט געוואָרען ראָש הישיבה אין חברון, איז בעשטימט געוואָרען זיין אייניקל יוסף זופמאַנאָוויטש. דער נייער סלאָבאָדקער ראָש הישיבה איז אַ מחבר פון פיל תלמודישע ספרים.

פליה-קאַטאַסטראָפע אין וואַרשע

פּוילישער לופט-פליהער דער'הרג'עט געוואָרען.

וואַרשע (טעלעפאָנישע) אויפ'ן פלוג פּלאַץ אין מאַקאַטאָוו איז הייטיגע פאַרגעקומען אַ פלוג-קאַטאַסטראָפע, אַ'פּוּרוּפּלאַן אין אַראָפּלאַנען פון אַ דורך 2000 מעטער. דער פלוג פון פאַשיסטישע קאַטאַסטראָפע אין דער'הרג'ע עס געוואָרען.

נאַבילע אָפּגעפאָהרען קיין רוים

מוסאָליני וועגען דער עקספּעדיציע פון „איטאַליע".

פאַשאַנהאַנגען, 25 יולי (פּפּ.) די שוף „פּיטשע דע מיליאָנער" אין אַנגעקומען מיט דער פאַשיסטישער „אַוטאָליאַ" באַזעלץ אין זייער חברים זענען אין פאַלען-וואַנאַ אָפּגעפאָהרען קיין רוים.

רוים מוסאָליני האָט הייטיגע געוואָרען דער עקספּעדיציע וועגען דער עקספּעדיציע פון דער „איטאַליע" אויפ'ן גוי. נאַבילע, אין וועלכער אַן לויפט שטאַרק די שפּאַרטאַנע.

2 אַנפאַלער אויף דער לעמבערגער פּאָסט פער'משפּט צום טויט

דער פּרעזידענט האָט זיי אָבער בענעדיגט.

לעמבערג, 23 יולי (אות.) האָט שטאַנד-קריגס האָט פאַרוויסטראָגט דאָס אַרטיל אויפ'ן 6 אַנפאַלער אויף דער פּאָסט אין לעמבערג.

פאַלאַטאַ אין אַרדזיעל זענען פאַרמשפּט מוואָרען צום טויט דורך הענגען. מוראָש — אויף 7 יאָהר שווערע תפיסה און קאַמשטאַרסקי אויף 5 יאָהר.

אַכטונג ה"ה פריזיערס!

צוליב די קאָנקורענץ ווערען די פּרייזען פון הייגיגען סעט בעדייטענד פערקלענערט:

מעלניש בלומען-וואַסערן	נור	3.20 אַ קילע
וועזשעטאַל	פון	1.40 „
אַרע-זייף צום ראַזירן	„	6.— „
בריל-אַנטיין	„	3.40 „
פּראַנצויזישער לאַסיר	„	45 גראָשען אַ רעקע

איך בעזיץ אויך אַ ריכטיגן אויטאָמאַט פון ראַזיר-מעסערס. לאַפּטיו און שטאַהל-זאַכען אַלעס צו פּאַבריק-פּרייזען.

מיט אַכטונג פּערפּומעריע

J. DRUKIER, Zawadzka 11.

בעמ.: פאַר ענגראַסיסטען—געהערינער ראַבאַט און גיגשטיגע בעדיענונגען

ווען איהר געהט אַריבער די גאַס,

מוסט מיט אָפענע אויגען! איהר טעגט בלייבען אַן'אייביגער סאַלימע, אדער גאַר געפינען דעם טויט.

היט זיך, מען זאָל אייך נישט איבערפאָהרען.

דער מאַרגענ'דיגער

פרייטאָג-נומער

— פון —

„לאָדזער טאָגעבלאַט"

וועט ערשיינען אין אַ גרעסערן פאָרמאַט און ברענגען אַ גאַנצע רייה אַרטיקלען און פעליעטאָנען פון די בעסטע שריפטשטעלער

אַנאָנסען ווערען אָנגענומען היינט אַ גאַנצען טאָג.

די איינציגע אַקציידענט-דרוקערייען

אין אַזאַרקאָוו

מיט אַ אַנגעפיהרטער קינדשאַפט איז צוליב אַמוים-פאַל

פרייזווערט צו פערקויפען.

אָפּצוגעבען אין אַדמיניסטער. פון „לאָדזער טאָגעבלאַט" אונטער „L. L." 2439

אַ פּראַקטישער

וועקסעל

אויף 48 זלאָטיס, אויסשט. ג. אַנטרעק, צאַלבאַר ד. 15 יולי 1928 אין לאָדז אַרדרעק גלעזערג און שאַלבאַ, זשיראַנטען: מ. שורעק, פולגאַצע 26, ר. פרענקעל, פּיעטריקאָווער 54, ווי אויך אַ בעשלעפּטיגונג אויפ'ן נאָמען ה. פישער. דער אויבענדערמאָהנטער פּראָטעסטירטער וועקסעל ווערט ערקלערט פאַר אונגילטיג.

דער ערליכער פינדער ווערט געבעטען אָפּצוגעבען אַן אַדרעס צו ה' א. פרענקעל פּיעטריקאָווער 54.

אַ זומער-וואָוינונג

אין קאַלי

מיט אַ שעהנעם פּאַרק געלעגענהייטליך צו פערקויפען. צו ערגאַהרען וואָלמשאַנסקאַ 4, מאָוינונג 8. 2410

פון 8—9 שיעור

דעם אַן יסדרוק פון שיפּשען בעלעד אונזער מיטאַרבייטער פרל. יאַנקאַ מאַיראַ-היטש צוליב'ן שיד פון איהר יונג-פאַרשטאָרבענעם ברודער

נ"ע יאַקוב

דאָס פּערסאָנאַל

פון צענטראַלען סוחרים און אַפּריקאַנטען-פּערבאַנד

אויף לאָדזער חאַיוואָוזמוא (פּיעטריקאָווער 10).

דעם טיפשטען בעלעד דריקען מיר אויס דער פרל. יאַנקאַ מאַיראַוויטש

צוליב'ן פריהעטיגען שיד פון איהר געליבטען ברודער

נ"ע יאַקוב

מ. אַרבאַך י. אַפּערוש אַנעם

נ. סילאַנסקי ב. זאַלצמאַן

Dr. Różaner

מעדיצינאַליסט פאַר הויט-וועניריש קראַנקהייטען און מיינער-שוועכע.

אָנטלונג מיטן חאַרקן- שטראַלן און דיאַטעריע

Dzielna 9 (Narutowicza) טעל. 28-98

פון 8—10, 5—8, פרויען 3—4.

Dr. med. DONCHIN

ספּעציאַל-אַרצט פאַר אויגען-קראַנקהייטען.

צוריקגעקעהרט קיין פּוילען.

נעמט אָן פאַנגעג, דינסטאָג, מיטוואָך און דאָנערשטאָג פון 10 ביז 1 אויפן 4—7 נאָכ.

מאַניושקי 1 Moniuszki טעל. 97-9.

לאדזער טאגעבלאט

דער דרעקטער: עמט-אן פון 6 ביז 7 אין אונד.
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

„Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16 :אדרעס
טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

דער פאליטישער מאנעווער פון ליטא
צוליב פוילען'ס מיליטערישע מאנעווערעס

דער פעלמער-בונד איז שוין ציגעהאוינט צו די ליטווישע נאטעס נענען פוילען, אמוראט ווי צו די שלום-רעדנער, וועלכע ווערען דארט גע-האלטען כמעט אויף יעדער סעסיע. ס'געהט נישט א דורך מיין אין פעסיע פון פעלמער-בונד, אויף וועלכער מ'זאל נישט דארפען א דורכרייענען ליט-ווישע אנקלאגעס, פראטעסטען און נאטעס געגען פוילען. מעהרסטענטייל ליינט מען כלל נישט מיין אכט אויף די דאזיגע דיפלאמאטישע שטיק פון ליטווישען דיקטאטאר, מחמת מ'חיים, אז זיי ענטהאלטען איז זיך א היבש ביכעל פאנטאזיע און מעהר פון אלעם איז וואלדעמאראס דערמיט אויסצו-צו פערדרעהען זיינע אייגענע חטאים געגען פוילען און במילא געגען שלום.

דער ליטווישער פרעמיער האלט זיך ביים כלל, אז ס'בעסטע מיטעל צו בעזיגען דעם געגנער איז אין בעסטען פאל צו דערהאלטען זיך אויף דער גומענער פאזיציע, איז צו שרייען: „כאפט דעם גנב", בעת ער אליין איז דער שולדיגער.

די לעצטע נאטע פון ליטא צום מעהרעטאריאט פון פעלמער-בונד, איז וועלכער ס'ווערט געוואר'נט, אז די פוילישע מאנעווערעס איז ווילנער נעגענד, וואס וועלען פארקומען אין אויגוסט ה. י. קענען בעדראהען דעם שלום, מחמת ליטא וועט געצוואונגען זיין צו פערשטארקען איהר גרענץ-וואך, געהער אויך צו דעם מין נאטעס פון „כאפט דעם גנב". וואלדעמא-ראס הייסט, אז זיין פאליטישער אנגריף אנגעריף געגען פוילען. וועלכען ער האט גע-פיהרט איז א גאר ברייטען מאסשטאב, איז אדורכגעפאלען. ער האט אין זיין אנגריף אפערירט מיט צוויי אמוטען. אין בייד זענען איהם נישט גע-לונגען. אלע פרובען פון זיינע דיפלאמאטען ארויסצובערענגען פוילען פון לעכנעווכע, כדי דערנאך צו סענען שרייען פאר דער וועלט: זעהט, ווער ס'איז שולדיג, זענען מיאום דורכגעפאלען. די פוילישע דיפלאמאטיע האט גלעגצענד אויסגעהאלטען דעם עכזאמען און אויף פראוויצירענדע פארשלאגען מצד די ליטווישע פאליטיקער, האט פוילען צום וויפיעלסטען מאל ערלערט, אז זי האט נישט בדעה צו בעריהרען ליטא'ס אונאפהענ-גיגקייט און זי איז גרייט צו שליסען מיט ליטא א האנדעלס-אפמאך מיט זעהר גינסטיגע בעדינגונגען פאר דער לעצטער. פערשטעהט זיך אבער, אז פריהער מיזען איינגעשטעלט ווערען נארמאלע דיפלאמאטישע בעצי-הונגען. פוילען האט אפילו פארגעלעגט צו שליסען א פריינדשאפטס-אפ-מאך, ד. ה. א נעאנרעסיע-פאקט, ווי זי האט געשלאסען מיט רומעניען, פראנקרייך און אנדערע צו איהר פריינדליכע מלוכות.

נאך ערגער האט וואלדעמאראס אפגעשניטען מיט זיינע בעמיהונגען צו געווינען די אפענע אונטערשטיצונג מצד דייטשלאנד אויף זיינע פרע-טענזיעס צו הילנא. דייטשלאנד הייסט, אז מיט אזא שריט שטעלט זי אין סכנה די עהאסואציע פון רהיין-געביט, מחמת די פראגע מען נאר דאן פאר איהר גינסטיג געלעזט ווערען, ווען דער פאליטישער האריזאנט וועט זיין אנ'אויסגעלייטערטער און ס'וועט נישט דראהן פון אזעלכער ס'איז זייט א מלחמה-געפאהר. רייכסקאנצלער מילער וויל דעריבער נישט שטעלן אין מאן דעם רהיין-געביט צוליב וואלדעמאר אס'ן, און די דייטשע דיפלאמאטיע האבען טאסי אפען ערקלערט ליטא, אז זי זאל זיין לגבי פוילען מעסיגער. אלאר נערערט הייסט עס, אז זי מען זיך נישט שטיצען אויף דייטשלאנד'ס אונטערשטיצונג.

מעגליך, אז דייטשלאנדס אינטערהענג בייליטא איז געקומען נישט נאר צוליב'ן וואונש פון ענגלאנד, נאר טאקי פון וואלדעמאראס'ן גופא. וועלכער זוכט א וועג זיך ארויסצודרעהען פון דער קאשע, וועלכע ער האט אליין פערמאכט.

ווי ס'זאל אבער נישט זיין איז קלאר, אז די פלענער פון וואלדעמא-ראס'ן זענען אדורכגעפאלען אויפ'ן גאנצען פראנט און די הערבסט-סעסיע פון פעלמער-בונד, אויף וועלכער דער פוילישע-ליטווישער מאנפליסט וועט ווידעראמאל בעטראכט ווערען, וועט שוין מענען ארויסטראגען אנ'אורטייל וועגען ס'איז שולדיג איז דעם דורכפאל פון די פוילישע-ליטווישע אונטער-האנדלונגען.

אויב וואלדעמאראס מיינט אבער, אז זיין איצטיגע נאטע וועגען די נעפאהר פון א פוילישע-ליטווישען מיליטערישען מאנפליסט צוליב די פוילי-שע מאנעווערעס, וועלען אפשוואבען דעם אינדרוק פון זיין מפלה, האט ער א טעות, אזוי ווי ער האט זיך טועה געווען אין אלע זיינע ביז-איצטיגע אויסרעכנונגען.

בן משה.

צי האט יאלפרעד לעווענשטיין גע-שטאמט פון יודען?

ארום דעם טראגישען טויט פון באנקיר לעווענשטיין

פאריז (י.ט.א.) אין צוזאמענהאנג מיט'ן טראגישען טויט פון גרויסען בעל-גישען באנקיר אלפרעד לעווענשטיין, וועלכער איז ווי בעקאנט ארויסגעפאלען בעת א לופט-פליח אין ים ארען, פער-עפענטליכט די היגע צייטשריפט „ל'אי-ניווערס איזראעליט" א בריף פון אמגעס פון איהרע לעזער אין דער פראגע פון דער יודישער אפשטאמונג פון אומגעקו-מענעם באנקיר.

„די יודישע אפשטאמונג פון דער פא-מיליע לעווענשטיין אונטערליגט נישט קיין שום צווייפעל", ווערט געזאגט אין דעם בריף. „זיין באטער בערנהארד לע-ווענשטיין האט זיך גע'שמד'ט אין בריי-פעל, כדי צו קענען התנגה תאבען מיט פרייליין דאנסערס פון א אלטער בעל-גיש-קאטוליש'ער פאמיליע. איין דייטשער קוזין פון אלפרעד לעווענשטיין איז ה' בענוא תאלע. די פאמיליע לעווענשטיין האט איהר פאמיליען-קבר אין דער איז-ראליטישער אפטיילונג אויף דעם בית-עלמין אין מאנפארנאס".

זינערצייט, ווען דער אומגעקומענער באנקיר לעווענשטיין האט געווילט אין די פעראיניגטע שטאטען (אין ה. אפ-ריל ה. י.) האט זיך די יודישע טעלע-גראפען-אגענטור געווענדעט צו איהם מיט דער פראגע, צי ער איז א יוד אדער שטאמט פון יודען. לעווענשטיין האט דאן געענטפערט טעלעגראפיש: „אלס פנטפער אויף אייער אנפראגע פעל איך אייך מיט, דאס איך בין א רוסישער קאטאליק". פרעגט דער דאזיגער קאטע-גאריש'ער תשובה איז זיכער, דאס לע-ווענשטיין'ס פאטער איז געווען א האמ-בורגער יוד.

יזכור

טראגעדיע פון יודישען לעבען
אין כורצען פרעמיערע
אין הייגא „קארסא"

צי איז ענגלאנד פעראינטערעסירט אין קאלאניזאציע-סיסטעם פון ארץ-ישראל?

מלאנגען, וואס נוטיגען זיך איז א אויפקלערונג.—שבת איז בערלין.—וואס שמועסט מען אין „ראמאנישען סאפע"?—גרינבוים וועגען דער סיטואציע.—א בעזוך אויף נרענאדיר-שטראסע.

פון

שבת אין בערלין.

ס'איז רוהיג אין לאשען-קרעז, בעלד מרמעג פארנאכט האט דער אקציאנס-קאמיטעט, לויט דער אלטער טראדיציע, איבערגעריסען די זיצונג און די דעלע-גאטען האבען בעקומען אורלויב ביז זונטאג אין דער פריה. דער עולם האט גערן אויסגענוצט דאס ביסעל פרייע צייט און מען איז זיך צופאהרען אין דער סביבה פון בערלין, וואו עס איז דאך דאס אויפיל צו זעהען און וואו מען קען אויך אנגענעם פערברענגען די צייט. פרעמד. וויצמאן אליין איז ארויסגעפאהרען דען א קאלאניזאציע-פיסטעס. האט דעם גאפ'הרט ווערען אויף דעם וועג, וועל-כען עס וויזט אן דער פערגלעלענער אגענטור-בעריכט.

עס די קלאגען ביטען מיר איבער אויף דעם אחריות פון די אינפארמאטע-רען. יעדענפאלס וואלטען אין דער פרא-גע נוטיג געווען אויפקלערונגען פון אונזערע אמטיגע אויטעלע קרייזען.

* * *

די אקאזיציע געגען אגענטור-בעריכט ווערט אנגעפיהרט הויפטזאכליך פון גריג-בוים, ווען עס איז געלונגען צו דעם צוועק צו שאפען א חאלטונגס-אינהאלט-ליכען פראנט פון די לינקע גרופירונ-גען אין אקציאנס-קאמיטעט.

אויף מיינע פראגען, ווי עס זעהט אויס דער קאפ פון דער אקאזיציע גע-גען אגענטור-בעריכט, האט דעם. גריג-בוים ערקלערט:

— אויסער די ראדיקאלען און רע-ווזיאניסטען, וואס האבען די גאנצע צייט מתקעמעט דעם פלאן פון דער יו-דישער אגענטור, וועלען איצט פאר אנ-ווארפען פון בעריכט שטימען אויך די דעלעגאטען פון „אחדות העבודה", וועל-כע זענען געקומען צו דער איבערצייג-גונג, אז אזא פראגראם, ווי דער, וואס ווערט אויסגעדריקט אין דעם אגענטור-בעריכט אין א סכנה נישט בלויז פאר דער ארבעטערשאפט, נור פאר דעם גאנצען ציוניסטישען נעדאנק און דאס קען נישט העלפען די אדער יענע ע-דעריונג. די חויפט סכנה ליגט גאמליך אין נטשע פון פראגראם אין זיין גאנצער אייגנטעלונג און דערפאר מוז דער גאנצער אגענטור בעריכט אבגע-האלפען ווערען.

— אין האס וועט זיין אויב דער אקציאנס-קאמיטעט וועט געגען אייערע שטימען אנגעמען דעם בעריכט:

דאמאלס וועלען מיר פערטאפלען אונ-זער קאמף — צי האלט איהר פאר מעגי-ליך אזא אויסוועג ווי עס האט פארגע-שלאגען זשאבאטינסקי (ארויסצוטרעטען פון דער ארגאניזאציע!)?

— פאר אונז ראדיקאלען קומט דער דאזיגער אויסוועג נישט אין בעטראכט.

* * *

איך האב אויסגענוצט דעם שבת'דיגען טאג, פרי צו בעזוכען דעם „יודישען קווארטאל" אין בערלין. גלייך ווי לאנ-דאן און פאריז, האט אויך בערלין זיין „יודיש פלעצעל" אויף גרענאדיר-שטראסע אין דער געגענד וואוינען אויסטזאכליך יו-דען וואס זענען אטענגעוואנדערט פון פו-לען אין רוסלאנד, מ'זעהט דא שבת פארמיטאג יודען מיט סאמעטענע קאפע-לושען. שטרייפלעך און זיידענע בעקע-שעס. די געשעפטען טרעגען יודישע אויפשריפטען. אבער איבער אום שבת זענען זיי געשלאסען. פארהאן דא אויך אויף שריט און טריט יודישע רעפטאר-גען פאר די פיל רעליגיעזע יודען, וואס פאהרען א יעדען טאג דורך בערלין. פערשטעהט זיך, אז די פרייזען זענען דא נישט בלויז „געזעלצען", נור אויך „געפעפערט", אבער קיינער האט דע-רויף קיין פעריעל נישט, מ'זאהלט דאך פאר כשרות.

חסידישע יודען, מיט וועלכע איך האב נעשמוסט בעקלאגען זיך אבער, אז דאס „פלעצעל" אין בערלין ווערט אלעמאל אלץ מעהר פערווישט. די יוגענד מיידט אויס ביי דער ערשטער מעגליכקייט די יודישע גאסען, כדי זיך צו אסימילירען צווישן די דייטשע „יאהודים".

בערלין, מוצאי שבת.

—o—

שלום גאטליב

פאליטיק אויף דעם קומענדיגען עגשטי-דיגונגס-קאמף מיט דעם בעלשעוויסטי-שען רוסלאנד, האט נישט קיין איבערי-גע סימפאטיע פאר דעם פאציפיזם חינ-טערגרונד, אויף וועלכען די קבוצות וח-רען געבויט און מען האט פון די אמי-ציעלע ענגלישע קרייזען געוואלט מודיע זיין די ציוניסטישע מיהרער, אז אין ענגלאנד וועט מען זיין פיל צופרידענער, אויב מען וועט אין ארץ ישראל אנווענ-דען א קאלאניזאציע-פיסטעס. האט דעם גאפ'הרט ווערען אויף דעם וועג, וועל-כען עס וויזט אן דער פערגלעלענער אגענטור-בעריכט.

אז די קלאגען ביטען מיר איבער אויף דעם אחריות פון די אינפארמאטע-רען. יעדענפאלס וואלטען אין דער פרא-גע נוטיג געווען אויפקלערונגען פון אונזערע אמטיגע אויטעלע קרייזען.

* * *

די אקאזיציע געגען אגענטור-בעריכט ווערט אנגעפיהרט הויפטזאכליך פון גריג-בוים, ווען עס איז געלונגען צו דעם צוועק צו שאפען א חאלטונגס-אינהאלט-ליכען פראנט פון די לינקע גרופירונ-גען אין אקציאנס-קאמיטעט.

אויף מיינע פראגען, ווי עס זעהט אויס דער קאפ פון דער אקאזיציע גע-גען אגענטור-בעריכט, האט דעם. גריג-בוים ערקלערט:

— אויסער די ראדיקאלען און רע-ווזיאניסטען, וואס האבען די גאנצע צייט מתקעמעט דעם פלאן פון דער יו-דישער אגענטור, וועלען איצט פאר אנ-ווארפען פון בעריכט שטימען אויך די דעלעגאטען פון „אחדות העבודה", וועל-כע זענען געקומען צו דער איבערצייג-גונג, אז אזא פראגראם, ווי דער, וואס ווערט אויסגעדריקט אין דעם אגענטור-בעריכט אין א סכנה נישט בלויז פאר דער ארבעטערשאפט, נור פאר דעם גאנצען ציוניסטישען נעדאנק און דאס קען נישט העלפען די אדער יענע ע-דעריונג.

זינגט, יודישע קינדער!

פון לעבעדיגען

זינגט א דאקטער:

נישטא קיין עזיינטערער זאך צו די לונגען, זינגט ער, ווי זינגען.

זינגט? — זאג איך שוין פון מיין זייט.

ווי איטער געזונט איז אייך ליב — זינגט.

מאכט פאר אטער געזאונהייט צו זינגען א גאנצען טאג.

שטעהט אויף אין דער פריה און צו זינגט אויך.

וואשט זיך און זינגט אונטער.

נעמט א וואנג און פערגעהט זיך אין זיסע טענער.

עסט און זינגט.

ארבייט און זינגט.

זינגען איז א טייערע זאך.

זינגט אליין און לערנט אויך אייער וועג צו זינגען.

זינגט אליין און געזאונט אייך צו אייערע קינדער צו זינגען.

מאכט פון אייער פאמיליען-לעבען א כאר!

זינגט!

טעלקער האט זינגען זענען ערפאלג-רייכע טעלקער.

די ענגלענדער זינגען, און דערפאר זענען זיי די גרעסטע ים מאכט...

זיי האבען בעזיגט טעלקער זינגענדיג.

זייער גאנצע קאלאניאל פאליטיק איז א פאליטישער געזאנג אזא...

די רוסען זינגען בא יעדער געלעגע-הייט.

ארבייטען אויפ'ן פעלד און זינגען.

געהען פון דער ארבייט און זינגען.

א רוס קען אה „א רוביזנישקא" נישט א ריהר טון זיך פון ארט.

אי אוכניעם!...

* * *

אויך מיר יודען זענען א נישקשה'דיג זינג-פאלק.

אריבער דעם ים מיט אז ישיר...

אונזערע שנעדערלעך און שוסטער-לעך, אונזער „עמר" האט געלעגט גע-שנעדערט און געשוסטערט זינגענדיג.

ארייגגערוקט די פעדים אין נאדעל מיט א חוג'יש שטיקעל; פערצויגען די דראהטוועג מיט א זיס ניגונ'דעל.

אמת'ע מאמעס, אמאליגע קרעפטיגע, מאמעדיגע, פלעגען זינגען.

קינדער וועלכע האבען געהערט גע-זאנג אין זייערע ווינצלעך וואקסען אויס בעסערע קינדער.

זינגט פונגע ליבע יודען!

זינגט יודישע שעכטער!

אז האט אנוועלט אנ'אפערא-זינגערין געהאוגען דרבי מויזענד דאלאר פאר ארויפגעהן צופיס אויפ'ן אייפעל-טורם.

און פאר וואס האט זי עס געהאוגען? — וויל זי זינגט!

זינגען איז דער בעסטער מיטעל צו שווינדזוכט.

הכלל, ס'איז נישטא קיין בעסער מי-טעל צו געזונט און ערפאלג ווי זינגען.

איך האב אויבען דערמאהנט אטער ווטב, אז איהר זאלט זי לערנען זינגען.

און איך וויל עס בעגריינדען:

א הויב וואס זינגט איז זיכער א פע-סערע הויב.

ערשטענס: זיי איהר לכל הפחות זיכער אז אין דער צייט הען זי זינגט וועט זי אויך נישט יעדען...

זינגען קען ווערען די אמת'ע אויס-ציגע תרופה פאר שלום בית.

איהר פאלגט נאר מיר:

גלייך ווי אייער הויב צושרעט זיך— חויבט אן זינגען! ענטפערט איהר מיט א שטיקעל חזנות. א פאלקס-לידעל, ס'מאכט אפילו נישט אויס מיט אנ'אריע פון אנ'אפערא...

און מסה נמשך: האט איהר א פיינע שטים און קענט זינגען וועט עס מוזען אויף איהר ווירקען צו גוטען.

און ווען ח'ו אייער שטים איז נישט אזוי אז אזי — קען דאס אויך אויף איהר ווירקען — זי וועט נישט אויס-האלטען און ארויסלויפען פון חויז...

זינגט יודען, זינגט!

ווען א בעל-חוב קומט צו אייך מיט א וועקסעל — צוזינגט זיך ווי א יע-מעלע...

קלייבט אויס א מין שטיקעל „דושאו" און זינגט.

זינגט דאס לאצט-מאדינגע.

איך הייס פון ערפאהרונג, אז דאס העלפט.

איך האב אזוי פרייגד, מאהלער, ווי געמעהנליך קבצנים. איז האבען זיי אמאל געהאט א סטודיע.

און זיי פלעגען צאהלען א וועקסעל מיט „לאמיר זיך איבערבעטען":

„מזל טוב" און אז. וו...

איך בין איינמאל אליין געווען דערבייא. דער בעל-חוב קומט ארויין. אבער גלייך ווי מיין פרייגד האבען איהם נור דערזעהן אין טיר האבען זיי זיך צוזיג-גען: „לאמיר זיי בערלען מקבל פנים זיין!" און זיי האבען געזונגען אזוי הארים מיט אזא געפיהל אז דער בעל-חוב האט זיך צושמוכעלט (גלויבט מיר, איך האב עס אליין געזעהן) און איז אוועק...

איך האב פריהער דערמאנט א וואנג.

נישטא קיין בעסערע זאך ווי געהמען א וואנג מיט געזונג, ווען איהר לייגט אין דער טעלע...

קלייבט אויס א מין שטיקעל „דושאו" און זינגט.

זינגט דאס לאצט-מאדינגע.

איך הייס פון ערפאהרונג, אז דאס העלפט.

איך האב צווי

לאדזער כראניק.

זיצונג פון ראט פון דער מראנקען-קאסע.

(פ) מיט מיר דערוויסן זיך וועגן דער ראט פון דער קראנקען-קאסע צונויפגע־ריפן ווערן דעם 24 אויגוסט. דער ראט דארף בעשליסן מכח דער חלואה פון 2 מיליאן זל. אין דער לעמבערגער פערזיכערונגס-אנשטאלט.

נאכט-דיזשורען אין די אפטייקען.

הייגט דיזשורירן פאלגענדע אפטייקן: וואלפשיצקי, נאפיורקאווסקא 27; דא־ניעלסקי, פיעסריקאווער 127; איליניצקי, וואלטשאנסקא 37; לינגוצבער, פלאץ וואלנאשטשי 2; הארטמאן, פלינארסקא 1 און קאהאנע אלעקסאנדראווסקא 80.

הייל-מאסטן איז א שפיטאל

(פ) די קאמיסיע פאר פעסטשטעלן שפיטאל-קאסטן בתם מאגיסטראט, האט פעסטגעשטעלט די הייל-קאסטן אין שפי־טאל פאר גוטסיע-קראנקע אין קאצנע־ראוץ אויף 4,70 זל. טעגליך.

דאנק-בריעף פון בער לעמבערגער צו דער לאדזער יודישער קהלה.

(—) די יודישע קהלה אין לאדז האט געקריגן א דאנק-בריף פון דער לעמ־בערגער יודישער קהלה אויף דער קנ־דעלענק-דעמעשע צוליב דער פטירה פון לעמבערגער רב מכולל ר' זיבעלע ברודא ז"ל.

א לאדזער יודיש מעדעל

בעפאלען און געשענדעט געווארן אין העלענובעק

די כולות פון דער אונגליקליכער זשנעו פערשטימט געווארען אין ברייטעו פעלד מיט'ן אנקומען פון דער נאכט.—„נעם צו ביי מיר מיין געלד, מיין מאנטעל, מיין הוט און בעפעלעק נישט מיין עהרע"

בעט זיך די אונגליקליכע.

דער אויסוואורף איז געכאפט געווארען דורך פאליציי.

(—) מיט אונגעהייער מעג צוריק האט אין העלענובעק פאסירט א שויערליכער פאל פון פערוואלטיגען א יודיש מו־דעל, וואס האט אויפגעראפט די גאנ־צע פעפעלקערונג פון די שפעת'דיגע זו־מער-וואוינונגען און אזן פון תענעם דאס מאס-נעשטארקט פון יאגער געגאנגען.

די געשיכטע און פארגעקומען פון פאלגענדע אויסערגעוועהנליכע אומשטאנ־דען: די זומער-וואלאנגע העלעבעק פון שטארק, וו מעקאנע פון 2 רוהיגע אפ־געשלאסענע וועגס. צוויישן בוידע רוי־הע וועגס פארט א מאנסלע שלאנ, נאם פערגרויזט זיך מיט א פטיר, וואס פארט אנטער פערפרשן צו די שפעת'דיגע זומער-וואוינונגען, הי א פאביקוו, מאריאנטיי, פאביאנקא און לשאבוטיי.

מיט אנהייבן מעג צוריק אזן א 50־יאר־יגע יודיש מערעל, וועלכעס נאמען מאר וועלן פערשטערלען טע־מים נישט אנגעבען, א מאלטער פון אנגעשעענעם לאדזער בירגער, וואס וואוינט אויף הויפט-וואוינונג געבען העלענובעק געמאכטן פערנאלט, בעת עס אין נאך געווען העלער מאג פון הע־לענובעק מיט אסטאניען. ציקאמענדע

הארט צום מויער פון העלענובעק, אזן פון א הויכן ארויס א שטיק אין זיך גו־נומען משעפען צום מערשל. דאס שטר־בן 20 יאהריגע יודישע מיידעל האט זיך באמערלוך כישט אומגעקומען אויף דעם פארשוין אין געפרוגט נעחן הויפטער אנהר ווע. אבער דא האט דער לעצטער אנהר פערשטעלט דעם וועג אין געגיבען מאלען אנהר א שענדלען פאר־שלאג.

דאס מיידעל האט זיך אנגעהויבן בעטען פון אנהר מיט אן מעם בון זון. ער האט אז צוגעהאלטן, אבער דער אויסוואורף האט פון נארנישט נום געוואלט הערען. דאס ארט אין זעהר אפגעלעגען, די אינוואוינער זענען אין ווייט פערשלאפן ווילעס. מען הערט נאר אין אנדערע בלאקס אין דער יודי־שער שטוב. דער אויסוואורף האט אין שטאנדע געהאלטן אין אן אנגעלעגענע פלאץ, וואס פון דאס אויס אין אן אנדער אנהר אין אן אנדער אנהר אין אן אנדער אנהר

פארמאצעווטען־סכסוך זאל היינט ליקווידירט ווערען

די היינטיגע קאנפערענץ אין וואַרשא

א שטרייק פון אלע פארמאצעווטען כען ברענגען פאטאלע פאלגען.

(8) געלטען בייגאלס אין פארגעקומען א פארזאמלונג פון די מומחלהשר פון פארזאן פון צבמוק־בעזוניצער, אויף וועל־כער עס איז ברייט ארומגערעדט גע־וארען דער בעשלוס פון פארמאצעווטען פארבאנד, צו ערקלערען א פאלדער־שטרייק, אויב דער סכסוך מיט די פאר־מאצעווטען פון דער סראנטען־פאבריק וועט בוז דעם 27. נוטשט ליקווידירט ווערען. נאר א לענגערער דוסקוסיע אויז בעשלא־סען געווארען מיט מעהר שטימען קעגן האנדלען די פארמאצעווטען רוסמיר, היות אזער מי אזא שטרייק קען חאטען קאטאסטראפאלע פאלגען, אין בעשלאסען געווארען מומחהן אויך צו בעווענען די פארמאצעווטען, אז זיי זאלען לען פון דעם שרוב זיך אפהאלטען.

* * *

(8) געלטען דאס דער פארבאנד פון די פארמאצעווטען אויך דאס אן אפרמעלדונג פון דער פראנקען־פאבריק זיך קעגנערעם מיט א ביטע צו דער פערוואלטונג פון דער לאנדטאג, זיי צו בעפרייען פון אלע, מיי־לעסיג ארויסגעווארפענע אויף דער פרא־וועג. אויף דער וואיוודעשאפט געווארען אויך אן אנטרעג אויף דער פערוואלטונג אז זיי זאל אנהייבן מיט דער ליקווידאציע פון דער פארמאצעווטען־פאבריק אין ווארשא.

(8) מיט מער דערוויסטקייט אויך דאס אן אפרמעלדונג אמאל פארמאצעווטען פון דער פראנקען־פאבריק זיך קעגנערעם מיט א ביטע צו דער פערוואלטונג, אז זיי זאל לעסיג ארויסגעווארפען אויף דער פרא־וועג, ווי אז אלע אנדערע פארמאצעווטען פון דער פארבאנד פון די פארמאצעווטען אנגעשטעלט אן אלגעמיינע פארזאמלונג אין דער פראנקען־פאבריק אין ווארשא אויף דער פרעגע פון דער ליקווידאציע פון דער פאבריק. דער פארזאמלונג האט אנגענומען אן אנטרעג אויף דער פערוואלטונג אז זיי זאל אנהייבן מיט דער ליקווידאציע פון דער פאבריק אין ווארשא.

* * *

(8) געלטען דאס אן דעלעגאציע פון אסטייק־בעזיצער ביים וואיוואדא אין ווארשא אויף דער פרעגע פון דער פערוואלטונג פון דער פאבריק אין ווארשא, אויב דער פארבאנד פון פארמאצעווטען וועט אנהייבן מיט דער ליקווידאציע

שרייבט אייערע קרובים איז אמעריקא,

אז אויב זיי ווילן פאהרען פאר א ביליגן פרייז קען לאדז, זאלען זיי זיך אנשליסען אין די אויספלוג (עקסקורסיע) רופט, האט עס ארגאניזירט דער ניו-יארקער קערעספאנדענט פון „לאדזער טאגעבלאט" ג. אייזנער.

שרייבט אויך אייערע קרובים אין אמעריקא, אז ג. אייזנער שיקט איבער דאלארען קען פוילען און רעכנט ביז 50 דאלאר—1 דאלאר און ביז 100 דאלאר נאר 2 דאלאר.

אלערלי פוילישע דאקומענטען, מיט בעאלמעכטיגונגען (פלעניפאטענציעס) אקטען וועגען ערבשאפט מיט בעשטעטיגונג פון פוילישן קאנסול, הערען אויך אויסגעארבעט א פאר ביליגען פרייז.

Gustave Eisner 1133 Broadway NEW-YORK City

אכטונג לעטניקעס, חישניאווא-גורא און סטרוזשעה אין דער ווילע בענדעטאוויטש נעבען פריזיר בי יאסניע צו בעקומען טעגליך דאס

„לאדזער טאגעבלאט"

Krynica

Dr. Władysław **Eljasiewicz**

przyjmuje w willi „Raj"

ליי-ביבליאטעק

א. נ. א. איזענשלאס

פאלודניאווא 11, לינקע פליגעל 2 שטאק.

די ביבליאטעק איז טעגליך אנגעפאנגען און מיטוואך פון 6—10 אבענד און שבת פון 10—1 מיטאג און פון 4—10 אבענד. אינשרייבען קען מען זיך יעדען שעה פון 6—10 אבענד.

פוילישע שפראך

ווערד שולערען גרינדליך דורך א קורצער צייט צו פרעמדען הסכארניא 20 ז. 3.

פאר 3 זל.

קען מען בעקומען אלעקטרישע ליכט אין שטוב מיט אויך זעמליכע רעפערענצען צו בילליגע פרייזן.

מ. וואלדמאן, אל. מאשעשוסי 21

פאר 10 זל.

לערן איד אויס

טאנצען

פאר אנפענגער חבטש זיך צו דער קורס דאס 3-סטן פון יעדען חודש.

אנגעשריבענען אין דער פאנץ-שולע פאלודניאווא 10.

מיט אכטונג ד. פרידהאלד.

Do wszystkich Bibljotek oraz Wypożyczalń Książek Rzeczypospolitej Polskiej. Bibljoteka „Humanitas", Warszawa, Leszno 14, chcąc dostarczyć powyższym instytucjom bezpłatny katalog nowości, prosi o nadesłanie swoich dokładnych adresów. 3436

אריסענהענדיג פון פיעטריקאווער 26 איז פאר-לוירען געווארען א באנענאס פון 500 זלאטע אין מזומנים. דער ערהליכער פינדער ווערט גע-בעטן אפצוגעבען געגען בעלוינונג פיעטרי-קאווער 26 צו דער פירמע י. יאסקאוויטש און ש. לוזל. 3438

עס ווערט געזוכט צו קויפען פדר בארנען

א „קהל-חסידים"

צו מעלדען אין אדמיניסטראציע פון „לאדזער טאגעבלאט" פאר „K".

ענטשולדיגונג.

איך בעט ענטשולדיגונג בם ה' י. פלאמעק. אלס צוכען פון הרפה שענד איך 2 זלאטע לטובת דעם „יתומים-הויז", זגערזשע 40.

שלמה רעמקינסקי

דאס געלד איז אפגעגעבען אין אדמיני. פון „לאדזער טאגעבלאט". 3349

קלויזלעס און זאבעזפיעזשטניעס

אויף אלע שעה אין פוילען בעזארגט אפשנעל-מעלדען דאס ביורא „ארגוס" זאכאר-ניא 36. 8444

צוריסג. קעהרט

Dr. med. **P. Lanobard**

זאוואדזקא 10, טעל. 6-30

הויט און וענערישע קראנקהייטען

נעמט אן פון 8—1 און פון 5—8

פאר דאמען פון 5—6. 3422

אשרי אדם שמיז לי!

לשקד על דלתי יום-יום

כי הולך פתוח ילך בטח

און אז די דארפסע ערלעדיגען פאנדאוטע זאכען זאלסטו גלייך קומען צו לויסען אין ביורא

17 פיעטריקאווער 17
52 זאכאדניא 52

מאז ס'ווערט ערלעדיגט און געשריבען ביטעם לויט אומאה, קארנע פראנדס, קלעזלעס, זאבעזפיעזשטניעס, אויך אלע שעה אין פוילען פקסען, אינטערציזעס, אפעלאציעס, קארנע פון איידלעך שותפות-אמעס, איבער-זעצונגען אין אלע שפראכען.

אכטונג

י. מאנעלעזון רעכטס-קאנסולענט.

גאנץ לאדז מוז הילפען!

אין פארלויף פון 3 טעג קען יעדער האבען

עלעקטריש בעלויכטונג

איז שטוב אויף ראטעם

אויסצואהלען חעכענטליך פון 3 זל. אן. נקם אויך אן מעטערען צו רעפערירען, איבער-ארבייטען לישניקעס אויף אוראנישטיקעס, פרע-מעקלען פון דער עלעקטריזיטעט אלעס ערלע-דיגט פינקטליך און רעיעל נאר די קאנצעסיע-נירטע פירמע חשמ איז פערנעמטערליך פאר דער לאדזער עלעקטריזיטעט

ס. לעוויו, לארז קאנסטאנטינער 58

פרעגע-נעהעלב. טעטיג פון 8 פריה ביז 11 אב.

אבס.: שפרעכשטונדען פון 2—3, 8—11 נאכט.

עלעקטרישע לאמפען און גאז-שפעקע מיט אלע ביליגער פון פרעמ-קוראנט. מאטריקלען בע-שטען א ספעציעלען ראבאט מיט נעטץ קאנצעסיע.

שו ריבעזן

עהן אוי שנעל

לערנט אויס דער בעריהמטער

מאליגראף ל. בערמאן

פון 15 לעקציעס. אויך ווערט געלערנט טעם א יודישען בריף דעם וועגען קען ווערניש. זאוואדזקא 10 פר. 1 שט.

PROSZEK OD BÓLU GŁOWY DR. A. DONDSEYCH

„KOWALSKINA"

USUWA NAJSILNIEJSZE BÓLE GŁOWY

AK

FABRYKA CHEMICZNO-FARMACEUTYCZNA „AP. KOWALSKI" WARSZAWA

וויכטיג פאר די, וועלכע פאהרען אויף אורלויב - אפרוף !!

חילף איהר אייער אורלויב גוט פערברענגען ! חילף איהר האבען שנגעגעסע בעזעלשאפט ! פאהרט אויף פערות נאר אין

פענסיאנאט „WYGODA"

St. GŁOWNO, Polenice, Wila Pabiańskiego obok Nowego Otwocka, przy lesie

מטאציע ולאזנא - פאלעניצע

ווילע פאביאנסקי נעבען נאווא-אטוואצק

שטאנדלעך: גרויסע זוניגע צימער. כשר'ע, היגיענישע און גע-שמאקע קיך. חערליכע נעגענד. קאנסורענץ-פרייזען

40% ביליגער ווי איבעראל !

בעמערקונג: בעטעלוואגן אין נויטיג מיטצובערענגען.

צו ווענדען זיך דירעקט צו פרוי אמעל אין פענסיאנאט „הייגדע".

„הילף"

צענטראל-ארגאן פון גמילות חסדים - מעטעס אין פוילען ערשיינט יעדען חודש.

לייטונג: אויבער-קאמיטעט. רעדאקטאר: ד. ה. ל.

ערשיינען דער מצי-נומער מיט פאלגענדען אינהאלט:

1. צוריק צום פריהערדיגען... ד. ה.
2. העגען דער בעטעגונג פון גמילות חסדים-קאסעס אין פוילען. נעשפרעך מיט'ן פינגאנג-דירעקטאר פון דזשאינט" ה.—דוד שטאנגר.
3. בעבערקונגען — — — — — — — — Wuel.
4. נעטא פון אמעריקא — — — — — י. ה. זאנגרעדעקי
5. א וועגרונג צום „דזשאינט" — — — — ש. דינער.
6. צו דער הירשעשאפטליכער לאגע אין פוילען — י. מען.
7. קאמונאלע אינסטיטוציעס און סאציאלע חילף — י. קאפען.
8. א פאר הערטער צו די יודישע ראשמענער אין פוילען.—Y.

פרעמע פריבונג. פובליקאצען פון מאגיסטראטשע. נעטץ גמילות-חסדים-קאסעס. פון דער פראווינץ. אנדערע ידיעות.

די „הילף" שעפט אויף דער חדר לשבת די בעזערען פון אלע גמילות-חסדים-קאסעס אין פוילען.

די „הילף" פיהרט א קאמפאניע אין דער ריכטונג צו פער-קערען די עקזיסטענץ פון אלע גמילות-חסדים-קאסעס און צו בע-קומען ארטיגע און פלוכה-פובליקאצען און קרעדיטען פאר זיי.

די „הילף" שיגלט אם די עקאנאמישע לאגע פון יודען אין פוילען.

בי יעדען יודישען געזעלשאפטליכען שריט, בי יעדען יודי-שען ראשמען, אין יעדער יודישער אינסטיטוציע דארף זיך נעמען דער זשורנאל „הילף".

אבאנאמענטס-פרייז—6 זל. א חצי יאהר; אינצעל-נומער—1 זל.

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע:

Redakja „HILF", Warszawa, Leszno 42, tel. 416-97

Konto czekowe: P.K.O. 15.42

לעטשניצע

17 זגערסקא 17, טעל. 16-33.

אלערלי קרענקהייטען הערען עמפאנגען דורך ספעציעליסטען דאקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אבענד.—מאסעזש, עלעקטריזיטעט פאקען-שטראלען, קינסטליכע בערגזאנען-בעשטראלונגען אינפינגען נעבען שקר לחטיגע.

אלמאנאך

(פראכט-אויסגאבע)

אונטער דער רעדאקציע פון י. אבערזשאנסקי און דיר. מ. ארבאך.

אין דעם אלמאנאך נעהמען ארטען א נעשיכטליכער איבערבליק פון די 10 יאהר עטשיגקייט, אויך מאטעריאלמיטע און אויסטאטיסטיקע פון די ערשטע גרינדער, פערוואלטונגס-מיטגלידער פון די 10 יאהר, מיטגלידער פון די פרעזידיום און שטענדיגע קאמיסיעס. אויך פון די מיטגלידער. וואס האבען מערדיגסטען פאר'ן אנגעהאלטען פוהרים-פעראיין.

אינגעראמאציעס ערהאלט דיר. ארבאך אין די ביורא-שעה'ן.

ערשט ערשיינען:

ישראל ראבאן.

הינטערן פלויט פון דער וועלט

ליטער. — פרייז 2 זל.

ישראל ראבאן.

די גאס

ראמאן פון גרויסשטעטישען לעבען.

פרייז 7 זלאטיס.

צו פארערן בי:

Wydawnictwo Sz. Goldfarba, Warszawa, Szczęśliwa 8

אין לאדז (בוכהאנדלונג „קולטור" מיטריקאווער 50
(בוכהאנדלונג ש. בערלינסקי, אלטשטאט 12.

ארעיידען

ערלעדיגען זעמטליכע רעכטס-קאנסולענטען-ארבייטען איגם לאגיזיהרען קאמפעטענטען-ביורו

זינגער, „ארגוס" זאכאדניא 36 — פרעגט, פארשר.

אונזער מענדעלי = פרעמיע

צוליב דער גרויסער נאכפרעגע אויף אונזער מענדעלי פרעמיע, זאמען פערמעהלט עקזעמפלארען און מיר האבען געמוזט אין מערלעך פערגרעסערן אונזער בעשטעלונג. מיר האבען ווידער ערהאלטען א פרישען טרענספארט פון די מענדעלי-ביכער און אלע אונזערע אבאנענטען און לעזער, וואס האבען ביז איצט די פרעמיע נאך נישט בעקומען צוליב דער דרעמאנטער פאסט, קענען זי איצט קריגען אויף די פריהערדיגע בעדינגונגען.

דער פערלאג „לאדזער טאגעבלאט"

אין צוזאמענהאנג מיט'ן 10-יעהריגען יוביליאום פון צענטראלען סוחרים- און פאבריקאנטען-פערבאנד אויף לאדזער וואיעוואדזטווא (פעטריקאווער 10), ערשיינט אין קורצען א אילוסטרירטער

יוביליאום-אלמאנאך

(פראכט-אויסגאבע)

אונטער דער רעדאקציע פון י. אבערזשאנסקי און דיר. מ. ארבאך.

אין דעם אלמאנאך נעהמען ארטען א נעשיכטליכער איבערבליק פון די 10 יאהר עטשיגקייט, אויך מאטעריאלמיטע און אויסטאטיסטיקע פון די ערשטע גרינדער, פערוואלטונגס-מיטגלידער פון די 10 יאהר, מיטגלידער פון די פרעזידיום און שטענדיגע קאמיסיעס. אויך פון די מיטגלידער. וואס האבען מערדיגסטען פאר'ן אנגעהאלטען פוהרים-פעראיין.

אינגעראמאציעס ערהאלט דיר. ארבאך אין די ביורא-שעה'ן.

לעטשניצע

17 זגערסקא 17, טעל. 16-33.

אלערלי קרענקהייטען הערען עמפאנגען דורך ספעציעליסטען דאקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אבענד.—מאסעזש, עלעקטריזיטעט פאקען-שטראלען, קינסטליכע בערגזאנען-בעשטראלונגען אינפינגען נעבען שקר לחטיגע.

Dr. Z. Rakowski

Dr. med. A. Mazur

Ch. Regenwette

Hüserverwaltungen & Bücherrevisionen

Berlin S. 14, Alte Jacobstr. 42.

Telefon: Dönkoff 4387.

Redaktor-wydawca Z. Hamburski

Tłocznia: H. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 14.